

Programovanie v jazyku Python

Vedecké výpočty v Pythone
prednáška 10

Katedra kybernetiky a umelej inteligencie
Technická univerzita v Košiciach
Ing. Ján Magyar, PhD.

Pole (Array)

- (viacrozmerné) usporiadanie hodnôt rovnakého typu
- k údajom pristupujeme pomocou indexov - na základe ukladania v pamäti
- v Pythone dve možnosti:
  - zoznam zoznamov (zoznamov zoznamov...)
  - pomocou knižnice `numpy`
    - C-čková implementácia polí
    - vyšší výkon a rýchlejšie výpočty ako pomocou zoznamov

Numpy

- implementácia polí v Pythone (v skutočnosti sú to matice)
- podobné, ako zoznamy, iba nemenniteľné (hodnoty však vieme aktualizovať)
- vytvorenie polí:

```
import numpy as np  
my_array = np.array([2, 3, 4])
```
- konvertovanie vstupu na pole:

```
numpy.asarray(a, dtype=None, order=None)
```

Typ polí

- každé pole má typ `ndarray`, jednotlivé prvky musia byť rovnakého typu `my_array.dtype`
- typy prvkov nie sú pythonovské primitívne typy, sú to vlastné implementácie knižnice `numpy`

Tvar polí

- celkový počet prvkov: `my_array.size`
- každé pole má jednu alebo viac dimenzií
- tvar poľa je definovaný rozmermi
`my_array.shape`
- vracia n-ticu s rozmermi, napr.: `(2, 3)`, kde prvá hodnota je vonkajší rozmer, a postupujeme smerom dnu
- ak je pole dvojdimenzionálne, prvý rozmer je počet riadkov, druhý je počet stĺpcov*

Úprava rozmerov poľa

- `numpy.reshape(array, newshape, order='C')`
  - upraví tvar poľa na požadované rozmery
  - počet prvkov v poli a počet prvkov v novom tvare musí byť rovnaký
  - order určí poradie pridávania prvkov (C alebo F)
  - vracia nové pole
  - -1 na automatické výpočty rozmeru
- `numpy.flatten(order='C')`
  - vracia nové pole - vektorová reprezentácia (jeden riadok, resp. stĺpec)

zeros(), ones() a full()

- metódy slúžia na inicializáciu matice s hodnotami 0, 1 alebo vlastnou hodnotou
- `numpy.zeros(shape, dtype=float, order='C')`
- `numpy.ones(shape, dtype=float, order='C')`
- `numpy.full(shape, fill_value, dtype=None, order='C')`
- `numpy.empty(shape, dtype=float, order='C', *, like=None)`

Generovanie rozsahov

- `numpy.arange(start, stop, step)`
  - funguje rovnako ako `range()`
  - možnosť práce s floatmi – skôr použiť `linspace`
- `numpy.linspace(start, stop, num=50, endpoint=True)`
  - vygeneruje `num` hodnôt v rovnakej vzdialenosti od seba v intervale `[start, stop]`
  - `endpoint` určí, či interval má obsahovať hodnotu `stop`

Pridávanie prvkov

- implementuje konkaténáciu polí
- `numpy.hstack(tup)`
`numpy.hstack((array1, array2))`
- `numpy.vstack(tup)`
`numpy.vstack((array1, array2))`
- pre vytvorenie polí dynamicky je lepšie použiť zoznamy, a následne vygenerovať pole

Indexovanie a slicing v numpy

- zásady sú rovnaké ako v Pythone, numpy ale umožňuje skrátený zápis

```
np.array([(1,2,3), (4,5,6)])  
print('First row:', e[0])  
print('Second column:', e[:,1])  
print('Second row, first two values:', e[1, :2])
```

Indexovanie pomocou polí

- ako index vieme použiť aj druhé pole – načítajú sa hodnoty pod indexom podľa druhého poľa
- druhé pole môže mať rôzne tvary – určí tvar výsledku
- vieme použiť aj viac polí, kde hodnoty udávajú index po jednotlivé dimenzie

Podmienené indexovanie

- výsledky podmienok vieme použiť aj na podmienené indexovanie, teda na generovanie masiek

```
a = np.arange(12).reshape(3, 4)
```

```
b = a > 4
```

```
a[b]
```

vyberie hodnoty väčšie ako 4

```
a[b] = 0
```

vynulujeme dané čísla

Aritmetické operácie nad maticami

- primitívne operácie fungujú element-wise

```
test = np.array([1, 2, 3])
```

```
test += 1
```

```
test [2, 3, 4]
```

- ak je potrebné pretypovanie, tak sa to robí na všeobecnejší typ

Štatistické metódy

- `np.min(array)` / `np.argmin(array)`
- `np.max(array)` / `np.argmax(array)`
- `np.mean(array)`
- `np.median(array)`
- `np.std(array)`
- všetky podporujú parameter `axis`, ktorý určí, po ktorej osi sa má vypočítať štatistická metrika
- numpy ponúka aj matematické funkcie

Maticové operácie

- `np.transpose(array, axes=None)`
- `np.dot(array1, array2)`
- `np.matmul(array1, array2)`
  - ak polia sú dvojrozmerné - štandardné násobenie
  - ak polia majú jeden rozmer - vygeneruje sa z nich dvojrozmerné pole
  - ak polia majú viac rozmerov, ako dva - považujú sa za zásobník dvojrozmerných matic
- násobenie matic je možné aj cez operátor `@` alebo `array1.dot(array2)`

Kópie a viewy

- pomocou metódy `view()` vieme vytvoriť pohľad na pôvodné pole

```
c = a.view()
c is a          False
c.base is a     True
```

- používajte metódy `copy()` pre hlboké kópie

```
d = a.copy()
```


Pandas

- knižnica pre dátovú analytiku
- nadstavba nad numpy
- pre tabuľkové údaje a časové rady
- umožňuje všeobecné indexovanie (cez názvy stĺpcov)
- zvyčajne sa používa importom
`import pandas as pd`

Základné objekty

- postupnosť prvkov – Series

```
s = pd.Series([1, 3, 5, np.nan, 6, 8])
```

- údajový rámec – DataFrame

```
my_ids = pd.date_range("20220214", periods=4)
```

```
df = pd.DataFrame(  
    np.random.randn(4, 4),  
    index=my_ids,  
    columns=['A', 'B', 'C', ,D'])
```

Generovanie údajových rámcov

- z dictionary

```
df2 = pd.DataFrame({  
    "A": 1.0,  
    "B": "2022-02-14",  
    "C": ["test", "train", "eval", "train"]  
})
```

- načítanie zo súboru, napr.

```
df3 = pd.read_csv(path, sep=',')
```

Indexovanie v dataframeoch

- funguje všeobecné Pythonovské indexovanie
- ďalšie pomocné možnosti prístupu: `at`, `iat`, `loc`, `iloc`
- výber stĺpca (vráti postupnosť `Series`)
`df["A"]`
- výber riadkov
`df[0:3]`
podľa indexov
`df["20220214": "20220216"]`
- výber riadkov a stĺpcov
`df.loc["20220214": "20220216", ["A", "B"]]`
- `iat` a `iloc` fungujú podobne ale iba s číselnými indexmi

Podmienený výber

- pomocou podmienok (podmieňovacie operátory)

```
df[df["A"] > 0]
```

- pre filtrovanie môžeme použiť metódu `isin()`

```
df[df["C"].isin(["test", "train"])]
```

Nastavenie hodnôt

- rozšírenie o stĺpec:
`df["F"] = "new"`
- nastavenie hodnoty podľa (číselného) indexu
`df.at[0, "A"] = 0 / df.iat[0, "A"] = 0`
- nastavenie niekoľkých hodnôt pomocou polí
`df.loc[:, "D"] = np.array([5] * len(df))`
- podmienené nastavenie (napr. nastavenie na absolútne hodnoty)
`df[df < 0] = -df`

Základná práca s dataframeami

- ukážkové riadky zo začiatku/konca dataframeu
`df.head(n=g) / df.tail(n=5)`
- získanie zoznamu indexov a stĺpcov
`df.index / df.columns`
- konvertovanie na numpy polia (iba pri rovnakých údajových typoch)
`df.to_numpy()`
- prehľad štatistických metrík
`df.describe()`
- transpozícia
`df.T`

Triedenie údajov v dataframeoch

- triedenie indexov

```
df.sort_index(axis=1, ascending=False)
```

- triedenie podľa hodnôt

```
df.sort_values(by="B")
```


Spracovanie chýbajúcich hodnôt

- vymazanie riadkov s chýbajúcimi hodnotami
`df.dropna(how="any")`
- doplnenie chýbajúcich hodnôt
`df.fillna(value=0)`
- získanie prehľadu o prítomnosti chýbajúcich hodnôt
`pd.isna(df)`

Štatistické metódy

- priemer podľa stĺpcov / riadkov

```
df.mean() / df.mean(1)
```

- aplikácia ľubovoľnej funkcie

```
df.apply(np.cumsum) # suma
```

```
df.apply(lambda x: x.max() - x.min())
```

- početnosť hodnôt

```
df["C"].value_counts()
```

Ďalšia funkcionálnosť

- konkaténácia – `concat()`
- spojenie ako v SQL – `join()`
- zgrupovanie – `groupby()`
`df.groupby("A")` / `df.groupby(["A", "B"])`
- zhustenie / rozbalenie dimenzií
`df.stack()` / `df.unstack()`

Zhrnutie

- polia ako abstraktný dátový typ
- numpy polia
- pandas dataframy
- základné operácie pri práci s dátami

Informácie o skúške

- teoretická časť – 40 bodov (minimálne 21 bodov)
  - štyri testy (napísané počas semestra)
  - hromadné opravné termíny – 13. týždeň a prvý týždeň skúškového obdobia
- praktická časť – 20 bodov (minimálne 11 bodov)
  - úlohu dostanete deň pred termínom, môžete na nej robiť celý deň
  - v deň skúšky iba obhajoba (zapíšete sa na konkrétny čas)

Teoretická časť - termíny

- 11. 5. 2022 (štvrtok – 13. týždeň)
- 19. 5. 2022 (piatok)
- 2. 6. 2022 (ak potrebné – skôr slovné doskúšanie)

na MAISe sa nezapisujete

musíte sa zapísať na testy, ktoré chcete znova napísať (link v MS Teams)

do úvahy sa berie **lepší** výsledok

Praktická časť

- predtermín – 11./12. 5. 2022 (do obeda)

predpokladom je zvládnutie teoretickej časti

na MAISe sa zapisujete

zapisujete sa na konkrétny čas (link v MS Teams)

varianty:

- vypracovanie úlohy, ktorú dostanete deň pred termínom
- implementácia hry pomocou knižnice pygame

Pygame hra

- minimálne 5 vlastných spritov (postavy, objekty)
- interaktívne ovládanie
- hra musí byť dohrateľná – výhra aj prehra
- stačí jedna úroveň
- odovzdanie .zip súbor cez Google Drive

Postup pri skúške

1. označte si v dokumente, ktoré testy chcete napísať znova a kedy (ak potrebné)
2. ak už máte viac ako 20 bodov z teoretickej časti, môžete sa zapísať na praktickú časť na MAISe (zapíšte sa na Vami zvolený termín)
3. v dokumente pre praktickú časť sa zapíšte na **prvý** voľný termín v daný deň
4. deň pred praktickou časťou dostanete zadanie o 12:00, riešenie nahrávate na Google Drive
5. v deň skúšky prídete obhájiť Vaše riešenie
6. úspešná obhajoba
7. užívate si prázdniny